

Конспект уроку № 218

Про Крим. Частина 2: Коротка історія Криму

Link to audio: ukrainianlessons.com/episode218

Вступ

Привіт, це Анна Огойко і це подкаст «Уроки української» — подкаст для всіх, хто вивчає і любить українську мову.

І сьогодні у нас другий епізод із серії про Крим. Минулого разу я зробила **невеличкий** вступ про географію Криму та його корінні народи, а сьогодні ми **зануримося** в історію Кримського півострова.

Я розумію, що у мене буде багато чого вам розказати, тому пропоную відразу перейти до запитань і словничка.

невеличкий — small (*diminutive*)
зануритися — to dive, to immerse (*perfective*)

?? Запитання до епізоду

1. Від якої держави відділилося Кримське ханство?

2. З якого року в Кримі починають з'являтися росіяни?

3. Які є дві основні адміністративні одиниці на Кримському півострові?

4. Для кого була на користь автономія Криму в складі України?

5. Скільки відсотків росіян, українців і кримських татар мешкало в Кримі у 2001 році?

 Словничок

кочові народи	nomadic peoples
нащадок	descendant
строкатий	motley, multicolored, diverse
дружній	friendly
войовничий	militant, warlike
вантажні вагони	freight wagons
спустошений	devastated
з дотриманням правових вимог	in compliance with legal requirements
на користь	in favor
ставати на ноги	to get back on your feet, to recover
панувати, запанувати	to reign, to dominate; to begin ruling
відвоювати	to win back

Про Крим. Частина 2: Коротка історія Криму

Стародавній Кримський півострів входив до складу багатьох держав — це **Скіфія**, **Понтійське царство**, Римська імперія, Візантійська імперія, Хозарський каганат, **Золота Орда**, Османська імперія...

На території півострова **здавна** мешкали різні народи. Дуже часто це були **кочові народи**, наприклад:

- **кімерійці** — це кочовий народ з Азії;
- **таври** — стародавній народ у Криму;
- **скіфи** — також кочовий народ;
- **сармати** — кочовий **іраномовний** народ;
- **хозари** — це імперський кочовий народ, який заснував державу Хозарський каганат;
- також там були і **готи** — це німецькі племена;
- і греки, які поширили у Криму грецьку культуру.

стародавній — old, ancient

Скіфія — Scythia

Понтійське царство — Kingdom of Pontus

Золотá Орда — Golden Horde

здавна — long since, for a long time

кімерійці — Cimmerians

таври — Tauri

скіфи — Scythians

сармати — Sarmatians

іраномовний — Iranian-speaking

хозари — Khazars

готи — Goths

Конспект уроку №218

Про Крим. Частина 2: Коротка історія Криму

Як ми знаємо, у середньовіччі Україна мала період **розквіту** Київської Русі, але в XIII столітті Київську Русь захопили монголи, і **настав** період **панування** Золотої Орди.

Золота Орда — це була багатонаціональна держава на базі **завоювань** монголів, і вона існувала з XIII до початку XVI століття. А от на Кримському півострові склалася особлива ситуація.

У 1441 році **відділилася** окрема держава — Кримське ханство. Його **засновником** і першим **правителем** був Хаджі І Герай, який був прямим **нащадком** Чингісхана — засновника Монгольської імперії.

Кримське ханство **займало** дуже велику територію — це не тільки Кримський півострів, а й велика частина південної України, частина сучасної Росії та Молдови.

Столицею Кримського ханства було місто Бахчисарай. Фактично, Кримське ханство мало свою **автономію**: у них був свій **хан**, свої закони, свої гроші, свої **податки**.

Але єдине — це те, що вони повинні були підтримувати Османську імперію під час **бойових дій**, тобто у військовій справі.

Так само, як і раніше, під час Кримського ханства, населення Кримського півострова було **етнічно строкатим**. Це були і кримські татари, і кримчаки, караїми, черкеси, абхази, готи, греки, вірмени, русини, литовці, поляки і **так далі**.

Але все-таки політичну **перевагу** весь цей час існування Кримського ханства, звісно, мали кримські татари. Саме тоді вони найбільше розвинулись і **закріпились** як народ, як корінний народ Криму. Саме тоді кримські татари **остаточно** сформувались.

Варто зазначити про зв'язки кримських татар з населенням України, а саме із **Запорозькою Січчю**. У різні часи ці зв'язки мали різний характер — то **дружній**, то **войовничий**. Це типова ситуація для історії тих часів.

Але про дружній характер свідчить, наприклад, такий факт, що у Конституції Пилипа Орлика 1710 року була третя стаття повністю **присвячена** зв'язкам із Кримом. **Зацитую** початок цієї статті:

«Оскільки нам завжди необхідна **сусідська** дружба з Кримською державою, до чияї допомоги Військо Запорізьке для оборони своєї не раз **вдавалося**, то скільки на цей час можливо буде, гетьман через **послів** своїх до Хана Кримського має **дбати про відновлення** давнього з Кримською державою **братерства та єднання** військового».

р́озквіт — flourishing, prosperity
наста́ти — to occur (*perfective*)
панува́ння — domination, supremacy

завоюва́ння — conquest(s)

відділя́тися, відділі́тися — to separate (*imperfective, perfective*)
засно́вник — founder
прави́тель — ruler

займа́ти — to occupy, to take up (*imperfective*)

автоно́мія — autonomy
хан — khan (historic Mongolic and Turkic title to refer to a king)
пода́ток — tax
бойові дії — military action

етні́чно — ethnically

і так да́лі — and so on, and others

перева́га — advantage

закрі́плюватися, закрі́питися — to establish (*imperfective, perfective*)
остато́чно — finally, completely

Запорі́зька Січ — Zaporozhian Host (a Cossack state, existed between the 16th and 18th centuries)

присвя́чений — devoted
цитува́ти, зацитува́ти — to quote (*imperfective, perfective*)
сусі́дський — neighbourly
вдава́тися, вда́тися — to resort, to seek (*imperfective, perfective*)
посо́л — ambassador
відно́влення — recovery, restoration
брате́рство — brotherhood
єдна́ння — unity

Може бути трошки важко зрозуміти цю статтю Конституції, але йдеться про те, що Запорізька Січ хоче підтримувати дружні зв'язки, і в ті часи це означало допомагати їм **вести** війну і щоб вони допомагали нам у воєнній справі.

Наприклад, кримські татари **суттєво** допомагали війську **Богдана Хмельницького** у війні з **Річчю Посполитою**.

Отже, під час існування Кримського ханства основним народом у Криму були кримські татари — це було **понад** 90% населення під кінець існування Кримського ханства.

Кримське ханство існувало до 1783 року, тобто, фактично, більш ніж три століття.

У результаті війни Росії з Османською імперією Крим було **приєднано** до Російської імперії; фактично, це була перша анексія Криму Росією.

Відразу після цього дуже багато кримських татар переїхали до Османської імперії, і не тільки кримських татар, а й інших **етносів**. За оцінкою, близько 300 тисяч осіб **переїхали** до Османської імперії, а Крим почали **заселяти** росіянами.

Тобто тільки з цих часів, приблизно з 1783 року, можна сказати, що у Криму почали з'являтися росіяни. І Російська імперія почала проводити в Криму відразу свою типову імперську політику — це **русифікація**, заселення своїм народом, **перейменування** міст.

Наприклад, я думаю, ви чули про міста Севастополь і Сімферополь. Так-от, ці назви **виникли** тільки за часів правління **Катерини II**. Історична назва Сімферополя була кримськотатарською — Акмесджит, а Севастополя — Ак'яр.

Перейменування міст російською владою було частиною **так званого** «грецького міфу». Російська імперія **просувала** грецький міф, щоб **переконати**, що Крим має давньогрецьке минуле, а кримські татари — це лише **тимчасове** населення Криму, певною мірою «населення-паразит».

Коли **розпалась** Російська імперія, настав 1917 рік, відбувалися різні революції, і цікаво, що тоді історія Криму — вона схожа на історію України.

У Криму у 1917 році виникла Кримська Народна Республіка. Її **проголосили** кримські татари, і так само вони утворили свій парламент — Курултай — і Конституцію. Те саме відбувалося і в Україні — в Україні виникла Українська Народна Республіка, Центральна Рада.

Однак, на жаль, у Криму Курултай не мав реальної влади, бо владу дуже швидко **захопили більшовики**, і 18 жовтня 1921 року

вести — to wage (*imperfective*)

суттєво — significantly

Богдан Хмельницький — Bohdan Khmelnytskyi (military commander of Ukrainian Cossacks as Hetman of the Zaporozhian Host)

Річ Посполита — Polish-Lithuanian Commonwealth

понад — more than, over

приєднати — to add, to annex (*perfective*)

відразу — immediately

етнос — ethnicity

переїхати — to move (*perfective*)

заселяти, заселити — to populate (*imperfective, perfective*)

русифікація — Russification (form of cultural assimilation)

перейменування — renaming

виникати, виникнути — to emerge (*imperfective, perfective*)

Катерина II — Catherine II (Russian empress)

так званий — so-called

просувати, просунути — to promote (*imperfective, perfective*)

переконувати, переконати — to convince (*imperfective, perfective*)

тимчасовий — temporary

паразит — parasite

розпастися — to collapse, to fall apart (*perfective*)

проголосувати, проголосити — to proclaim, to announce (*imperfective, perfective*)

захоплювати, захопити — to seize, to invade (*imperfective, perfective*)

більшовик — Bolshevik (*noun*)

було утворено Кримську Автономну Соціалістичну Радянську Республіку у складі СРСР.

Далі, період Другої світової війни — він був дуже складним для Криму. По-перше, це **окупація** нацистами, яка тривала три роки. Під час окупації нацисти **знищили** майже весь народ кримчаків.

Кримчаки, нагадаю — це корінний народ Криму, який **сповідує** юдаїзм. Тому нацисти **прирівняли** кримчаків до євреїв і знищили близько 80% кримчаків.

Потім, коли Радянський Союз повернув владу в Криму, радянська влада звинуватила кримських татар у **колабораціонізмі** із нацистами. **Буквально** за кілька днів, у травні 1944 року, відбулась **жахлива депортація** кримських татар та інших національних **меншин** з Криму до Центральної Азії та Сибіру.

Це було страшне явище, жахливий процес, який відбувався без **попередження**. Людей просто забирали вдома, **заганяли** їх до **вантажних вагонів** і перевозили без їжі.

Дуже велика частина кримських татар **загинула** вже в дорозі або в перші роки життя на новій землі. У результаті під час депортації загинуло від 20 до 40% кримських татар.

У незалежній Україні депортацію кримських татар офіційно визнано геноцидом. Хоча з кримських татар **зняли** звинувачення про колабораціонізм ще у 1967 році, їм все одно довгий час не дозволяли повертатися додому, в Крим.

Масове повернення кримських татар почалось лише з 1989 року, і далі вже, коли Крим був частиною незалежної України, кримські татари поверталися додому.

Очевидною була **справжня** мета депортації: замість корінного народу — кримських татар — радянська влада масово переселяла в Крим **лояльне** населення до Росії (тобто переважно росіян), і це повністю змінило етнічну структуру півострова.

А після смерті Сталіна **сталася** одна важлива подія для України. У 1954 році Москва вирішила передати Крим у склад Української РСР, тобто Крим став частиною України.

Якою була причина цього рішення? **Насамперед** економічна. Після війни і депортації Крим був **спустошений** економічно. Росія не могла **забезпечувати** нормального життя на півострові, а практично все **постачання** здійснювалось з України.

Саме так влада пояснювала своє рішення. Зацитую:

«Враховуючи **спільність** економіки, територіальну

окупація — occupation

знищувати, знищити — to annihilate
(imperfective, perfective)

сповідувати — to practice (religion)
(imperfective)

прирівнювати, прирівняти — to equate
(imperfective, perfective)

колабораціонізм — collaborationism

буквально — literally

жахливий — horrible

депортація — deportation

меншіна — minority

попередження — warning

заганяти, загнати — to force, to herd
(imperfective, perfective)

загинути — to die tragically, to perish
(perfective)

зняти — to dismiss (perfective)

звинувачення — charges

масовий — mass (adjective)

справжній — true

лояльний — loyal

статися — to happen (perfective)

насамперед — first and foremost

забезпечувати, забезпечити — to ensure
(imperfective, perfective)

постачання — (food) supply

спільність — commonality, connection

близькість і **тісні** господарські та культурні зв'язки між Кримською областю і Українською РСР, процес **входження** Криму до складу України у 1954 році був проведений **з дотриманням** усіх **правових вимог**».

Тобто версія про те, що Крим просто подарували Україні, що це просто Хрущов вирішив зробити такий гарний **жест**, усе це не має фактичного **підтвердження**. Тобто були **відповідні** рішення, зміни до конституцій, і ці рішення прийняли уряди та парламенти і СРСР, і України.

Отже, з 1954 року і **дотепер** Крим офіційно є частиною України. У 1991 році за незалежність України **проголосували** 54% населення Криму — невелика, але більшість. У складі незалежної України Крим став Автономною Республікою Крим.

Яке значення мала ця автономія? На жаль, **по суті**, це була російська автономія Криму. Це була можливість російської влади **тримати** Крим під контролем, адже через депортацію кримських татар у Криму їх була меншість і вони нічого не вирішували там.

А вирішували все росіяни, не **підпускаючи** в Крим українську владу і, таким чином, тримаючи не тільки Крим під контролем, а й всю Україну. Тобто автономний статус Криму був **на користь** Росії.

У **дев'яностих** Україна **поступово** **ставала на ноги** як незалежна держава. Життя ставало потрохи стабільнішим і дуже поступово, але у Криму ставало **дедалі** більше **прихильників** України і **дедалі** менше Росії.

Але найбільша проблема, що абсолютна більшість населення Криму, згідно з переписом 2001 року, складали росіяни. У Криму на 2001 рік жило майже 60% росіян, 24% українців і 12% кримських татар.

Якщо **порівняти** буквально 100 років тому, **наприкінці** XIX століття, у Криму мешкало 35% кримських татар, 33% росіян і 12% українців.

Тобто фізично знищивши або **брутально** депортувавши величезну кількість кримських татар, Росія змогла **запанувати** в Криму у XX столітті, створивши собі **підставу** анексувати Крим і розпочати війну з Україною у 2014 році.

Саме тоді, після подій Революції гідності, росіяни **спровокували** протести в Криму і ввели свої війська. І до сьогодні (сьогодні є початок 2024 року), Автономна Республіка Крим є тимчасово окупованою територією; там панують російські закони та російська **валюта**.

А **Збройні Сили України** прямо зараз **героїчно** борються за те,

близькість — closeness
тісний — close, closely linked
входження — entering

жест — gesture
підтвердження — confirmation
відповідний — appropriate

дотепер — until now
голосувати, проголосувати — to vote
(imperfective, perfective)

по суті — in essence
тримати — to keep hold (imperfective)

підпускати — to let (near) (imperfective)

дев'яності — nineties
поступово — gradually
дедалі — further, more
прихильник — supporter

порівнювати, порівняти — to compare
(imperfective, perfective)
наприкінці — at the end

брутально — brutally
підстава — cause, reason

провокувати, спровокувати — to provoke
(imperfective, perfective)

валюта — currency
Збройні Сили України —
Ukraine's Armed Forces

Конспект уроку №218

Про Крим. Частина 2: Коротка історія Криму

щоб **відвоювати** Крим в країни-терориста і повернути його Україні.

Україна активно **співпрацює** з кримськими татарами, щоб вирішити, яким буде статус Криму після деокупації. Кримські татари підтримують Україну у російсько-українській війні.

Отже, після **занурення** в історію Криму, ми розуміємо, що Росія просто не має права там бути, а Україна не зможе **повноцінно** розвиватися, якщо Крим буде під контролем Росії.

Тому Крим — це Україна.

героїчно — heroically

співпрацювати — to cooperate
(*imperfective*)

занурення — immersion
повноцінно — fully

✓ Відповіді на запитання

1. Від якої держави відділилося Кримське ханство?
Кримське ханство відділилося від Золотої Орди.
2. З якого року в Кримі починають з'являтися росіяни?
Росіяни починають з'являтися в Кримі з 1783 року.
3. Куди радянська влада депортувала кримських татар у 1944 році?
Радянська влада депортувала кримських татар до Центральної Азії та Сибіру в 1944 році.
4. Для кого була на користь автономія Криму в складі України?
Автономія Криму в складі України була на користь Росії.
5. Скільки відсотків росіян, українців і кримських татар мешкало в Кримі у 2001 році?
У 2001 році у Кримі мешкало 60% росіян, 24% українців і 12% кримських татар.

Словничок (з прикладами)

кочові народи - На території півострова здавна мешкали кочові народи. - Кімерійці — це кочовий народ з Азії.	nomadic peoples Nomadic peoples lived on the territory of the peninsula since ancient times. - The Cimmerians are nomadic peoples from Asia.
нащадок - Хаджі І Герай був прямим нащадком Чингісхана. Нашадки гетьмана Павла Скоропадського мешкають за кордоном.	descendant - Haji I Heraï was a direct descendant of Genghis Khan. Descendants of Hetman Pavlo Skoropadskyi live abroad.
строкатий - Населення Кримського півострова було етнічно строкатим. - Літня колекція одягу створена у строкатих тонах.	motley, multicolored, diverse - The population of the Crimean Peninsula was ethnically diverse. - The summer clothing collection is created in colorful colors.
дружній - Про дружній характер зв'язків свідчить Конституція Пилипа Орлика. - Команда виявилася на диво дружньою.	friendly - The friendly nature of relations is evidenced by the Constitution of Pylyp Orlyk. - The team turned out to be surprisingly friendly.
войовничий - У різні часи ці зв'язки мали різний характер — то дружній, то войовничий. - Їх виховували войовничими захисниками Османської імперії.	militant, warlike - At different times, these ties had a different character — sometimes friendly, sometimes warlike. - They were brought up as militant defenders of the Ottoman Empire.
вантажні вагони - Людей заганяли до вантажних вагонів і розвозили без їжі. - Волонтери перевозять гуманітарну допомогу в 100 вантажних вагонах.	freight wagons - People were herded into freight wagons and transported without food. - Volunteers transport humanitarian aid in 100 freight wagons.

спустошений - Після війни і депортації Крим був спустошений економічно. - Нещодавні події змусили багатьох із нас почуватися спустошеними.	devastated - After the war and deportation, Crimea was devastated economically. - Recent events have left many of us feeling devastated.
з дотриманням правових вимог - Процес входження Криму до складу України у 1954 році був проведений з дотриманням усіх правових вимог. - Цей крок пояснили дотриманням правових вимог.	in compliance with legal requirements - The process of Crimea's incorporation into Ukraine in 1954 was carried out in compliance with all legal requirements. - This step was explained by compliance with legal requirements.
на користь - Автономний статус Криму був на користь Росії. - Потрібно робити кроки на користь державі та її економічному розвитку.	in favor, for the benefit - The autonomous status of Crimea was in favor of Russia. - It is necessary to take steps for the benefit of the state and its economic development.
ставати, стати на ноги - У дев'яностіх Україна поступово ставала на ноги як незалежна держава. - Завдяки діям лікарів він згодом став на ноги.	to get back on your feet, to recover (imperfective, perfective) - In the nineties, Ukraine gradually got back on its feet as an independent state. - Thanks to the actions of the doctors, he later recovered.
панувати, запанувати - Знищивши або брутально депортувавши кримських татар, Росія змогла запанувати в Кримі в XX столітті. - Хани панували на Кримському півострові з XV до XVIII століття.	to reign, to dominate; to begin ruling (imperfective, perfective) - By destroying or brutally deporting the Crimean Tatars, Russia was able to dominate Crimea in the 20th century. - The khans ruled the Crimean Peninsula from the 15th to the 18th centuries.
відвойовувати, відвоювати - Збройні Сили України героїчно борються за те, щоб відвоювати Крим. - Країна відвойовує свої позиції у рейтингу найбагатших.	to win back (imperfective, perfective) - The Armed Forces of Ukraine are heroically fighting to win back Crimea. - The country is winning back its position in the ranking of the richest.

Завершення

Це була моя коротка історія Криму.

Якщо ви хочете дізнатися більше про Крим, я хочу **порекомендувати** вам ресурси, які я сама використовувала під час підготовки цього епізоду — це цікаві відео та епізоди подкастів, і посилання на них ви знайдете на сторінці цього епізоду — це ukrainialessons.com/episode218.

Там будуть посилання на цікаві відео та подкасти про історію Криму.

Я думаю, тепер, коли ви **почули** коротку версію історію Криму, ви можете подивитися довші, **автентичні** відео, і ще більше дізнатися про Крим і краще зрозуміти ті відео українською мовою. Тому дуже рекомендую вам — заходьте і дивіться більше про Крим.

А повний транскрипт цього епізоду та вправи будуть в конспекті уроку, який **доступний** для преміум-підписників. Дізнавайтеся більше про преміум так само на нашому сайті: ukrainialessons.com/season6.

Наступного разу буде ще про Крим, тому не пропустіть наступний епізод!

Бажаю вам всього найкращого! Будьте в **безпеці**! На все добре!
І Слава Героям!

порекомендувати — to recommend
(*perfective*)

почути — to hear, to listen (*perfective*)
автентичний — authentic

доступний — available

безпе́ка — safety

 Вправи

1

З'єднайте імена історичних діячів і ким вони були:

1. ____ Пилип Орлик	А гетьман Війська Запорозького, творець Української козацької держави
2. ____ Хаджі І Герай	Б генеральний секретар Комуністичної партії СРСР, ініціатор депортації корінних народів Криму
3. ____ Микита Хрущов	В засновник Монгольської імперії
4. ____ Катерина II	Г російський правитель другої половини XVIII століття
5. ____ Чингісхан	Ґ гетьман Війська Запорозького, упорядник першої української Конституції
6. ____ Йосип Сталін	Д перший секретар ЦК КПРС у 1953-1964 роках
7. ____ Богдан Хмельницький	Е перший правитель Кримського ханства

2

З'єднайте прикметники та їхні визначення:

1. ____ кочовий	А який утратив моральні сили, здатність до активного життя
2. ____ дружній	Б який прагне вести боротьбу з кимось
3. ____ строкатий	В виражає прихильність, довіру
4. ____ вантажний	Г стосується законів
5. ____ спустошений	Ґ який був повернений через воєнні дії
6. ____ войовничий	Д призначений для перевезення, транспортування
7. ____ правовий	Е пов'язаний із частою зміною місця проживання, праці
8. ____ відвойований	Є забарвлений у різні кольори, неоднаковий за складом

3

Опрацюйте таблицю:

Родовий відмінок множини (чоловічий рід)		
Більшість іменників чоловічого роду	-ів -їв	українці → українців батькі → батьків герої → героїв солов'ї → солов'їв
Іменники на -ин	ин нульове закінчення	росіянин → росіян татарин → татар селянин → селян громадянин → громадян Але! вірменин → вірменів грузин → грузинів осетин → осетинів
Кілька особливих іменників	-ей	гості → гостей гроші → грошей кони → коней

Заповніть пропуски в реченнях іменниками зі списку у формі родового відмінка множини:

українці	регіони	грузини	етноси	представники	монголи
люди	татари	вагони	караїми	угорці	євреї

1. У Криму мешкають багато різних _____ **етносів** _____, кожен із яких має багату культуру та непросту історію.
2. Згідно з переписом населення, в Україні залишилося близько 1200 _____.
3. Перші правителі Кримського ханства були нащадками _____, зокрема могутнього Чингісхана.
4. За часів Другої світової війни нацисти прирівнювали кримчаків до _____, що призвело до знищення 80% _____ цього етносу.
5. Більшість кримських _____ депортували до віддалених _____ Радянського Союзу: від північного Передуралля до республік Середньої Азії.
6. Велику кількість _____ різного віку просто забирали вдома і заганяли до вантажних _____.
7. Для _____ депортація народів у СРСР є прикладом акту геноциду.
8. На жаль, лише незначна частина _____ засуджує повномасштабне вторгнення Росії в Україну.
9. Багато _____ підтримали Україну під час Революції гідності.
10. У Закарпатській області проживає до 95000 _____, що складає близько 7,3% населення.

4

Перекладіть українською мовою:

1. The Russians ruled Crimea from 1783.

2. The International Court of Justice adopted a decision in favor of Ukraine in compliance with legal requirements.

3. Thanks to our friendly support, he was able to get back on his feet.

4. A descendant of Bohdan Khmelnytskyi maintained friendly relations with the Muscovite kingdom.

5. They heroically win back the lands devastated by the war.

Відповіді на вправи

1

1. Г	5. В
2. Е	6. Б
3. Д	7. А
4. Г	

2

1. Е	5. А
2. В	6. Б
3. Є	7. Г
4. Д	8. Г

3

2. караїмів	6. людей, вагонів
3. монголів	7. українців
4. євреїв, представників	8. росіян
5. татар, регіонів	9. грузинів
	10. угорців

4

1. Росіяни запанували в Криму з (від) 1783 року.
2. Міжнародний суд прийняв (ухвалив) рішення на користь України з дотриманням правових вимог.
3. Завдяки нашій дружній підтримці він зміг стати на ноги.
4. Нащадок Богдана Хмельницького підтримував дружні зв'язки з Московським царством.
5. Вони героїчно відвойовують землі, спустошені війною.

